COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 13.3.2024
COM(2024) 123 final

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

privind evaluarea la jumătatea perioadei a celui de Al optulea program de acțiune pentru mediu

{SWD(2024) 60 final}

1. INTRODUCERE 2
2. PROGRESELE ÎNREGISTRATE ÎN DIRECȚIA ATINGERII OBIECTIVELOR PRIORITARE 3
2.1 Reducerea rapidă și previzibilă a emisiilor de gaze cu efect de seră și îmbunătățirea absorbanților naturali de carbon 3
2.2 Consolidarea și integrarea adaptării la schimbările climatice, inclusiv a abordărilor ecosistemice 6
2.3 O economie circulară curată 8
2.4 Reducerea la zero a poluării pentru un mediu fără substanțe toxice 11
2.5 Protejarea, menținerea și refacerea biodiversității 14
2.6 Reducerea presiunilor asupra mediului și climei generate de producție și consum 16
3. PROGRESELE ÎNREGISTRATE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE ANUMITE CONDIȚII FAVORIZANTE 18
3.1 Punerea în aplicare, asigurarea respectării și statul de drept în domeniul mediului 19
3.2 Finanțarea tranziției 19
3.3 Guvernanța pentru elaborarea integrată a politicilor 21
3.4 Modele de afaceri durabile pentru o economie rezilientă 22
3.5 Tranziția justă și echitatea ecologică 23
3.6 Legătura dintre mediu și sănătate 24
3.7 Digitalizarea 25
3.8 Adoptarea la nivel mondial 25
4. MĂSURAREA PROGRESELOR ÎNREGISTRATE 26
5. CONCLUZII 27

1. INTRODUCERE

Pactul verde european recunoaște gravitatea provocării generaționale reprezentate de schimbările climatice și de degradarea mediului, în privința cărora oamenii de știință și din ce în ce mai mulți economiști avertizează că este posibil să fi devenit ireversibile[1]. Acesta a plasat UE pe calea către a deveni primul „*continent neutru din punct de vedere climatic până în 2050, care să fie eficient din punctul de vedere al utilizării resurselor și să nu lase în urmă nicio persoană și niciun spațiu*”[2]. Acesta stabilește o agendă transformatoare pentru ca UE să devină o economie modernă și competitivă, care să fie reziliență la șocurile externe și să le permită oamenilor să ducă o viață echitabilă și prosperă într-un mediu sănătos.

Bazându-se pe Pactul verde, **Al optulea program de acțiune pentru mediu**[3] stabilește un cadru de acțiune pentru politica în domeniul mediului și al climei până în 2030, cu șase obiective tematice prioritare pentru 2030 și un obiectiv prioritar pe termen lung pentru 2050 de a trăi bine, în limitele planetei noastre. El identifică condițiile favorizante pentru ca toate sectoarele să îndeplinească aceste obiective în mod coerent. Punerea în aplicare a acestui program este fundamentală pentru realizarea obiectivelor climatice și de mediu din Agenda 2030 a ONU, a obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) enunțate în aceasta și a acordurilor multilaterale în materie de mediu și de climă.

În conformitate cu articolul 5 alineatul (1) din cel de Al optulea program de acțiune pentru mediu, prezentul raport prezintă o **evaluare la jumătatea perioadei**[4] a progreselor înregistrate în îndeplinirea obiectivelor tematice prioritare ale programului. Acesta analizează situația condițiilor favorizante și progresele înregistrate în ceea ce privește monitorizarea și evaluarea schimbărilor sistemice. El este însoțit de un document de lucru al serviciilor Comisiei care oferă informații mai aprofundate cu privire la fiecare obiectiv prioritar, la cadrul favorabil și la monitorizare, precum și la viziunea programului pentru 2050.

Prezenta evaluare la jumătatea perioadei se bazează pe **raportul de monitorizare al Agenției Europene de Mediu (AEM)** privind progresele înregistrate în direcția îndeplinirii obiectivelor programului[5], care se întemeiază pe cadrul de monitorizare a celui de Al optulea program de acțiune pentru mediu[6]. De asemenea, aceasta ia în considerare discuțiile cu experții și părțile interesate din statele membre, feedbackul primit ca răspuns la cererea de contribuții[7] și alte constatări conexe.

În general, măsurile ambițioase luate de UE au condus la progrese, în special în ceea ce privește reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, îmbunătățirea calității aerului și mobilizarea

[1] https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Global_Risks_Report_2024.pdf. Raportul privind riscurile globale din 2024 al Forumului Economic Mondial indică riscurile legate de schimbările climatice și de degradarea mediului ca fiind principalele riscuri pe termen scurt și lung.
[2] COM(2019) 640 final.
[3] Decizia (UE) 2022/591.
[4] Articolul 4 din Decizia (UE) 2022/591.
[5] https://www.eea.europa.eu/publications/european-union-8th-environment-action-programme.
[6] COM(2022) 357 final.
[7] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14080-8th-Environment-Action-Programme-Mid-term-Review_ro.

finanțării pentru tranziția verde. **Atingerea obiectivelor pentru 2030 este realizabilă** dacă statele membre își îndeplinesc angajamentele de a pune în aplicare politici și legi.

Totuși, **sunt necesare eforturi suplimentare** pentru a trece la o producție și un consum durabile. Acest lucru ar necesita, printre altele, explorarea împreună cu părțile interesate relevante a unor alternative adecvate în sectoarele economice cheie, care ar putea asigura, în același timp, competitivitatea UE. Consumul la nivelul UE are efecte care încă depășesc anumite limite ale planetei. În plus, deși în ultimii ani s-au înregistrat realizări considerabile, inclusiv adoptarea masivă a energiei din surse regenerabile și reducerea dependenței de combustibilii fosili, UE ar putea reduce și mai mult utilizarea materiilor prime și a resurselor fosile. Acest lucru ar contribui la reducerea nivelurilor de poluare a aerului, a apei și a solului și de declin al biodiversității, atenuând astfel presiunea asupra ecosistemelor și asupra lanțurilor valorice.

Prin urmare, este esențial **să se adopte și să se pună în aplicare pe deplin acțiunile ambițioase întreprinse în cadrul Pactului verde european, reflectate în cel de Al optulea program de acțiune pentru mediu**, pentru a se obține un impact real în practică și reziliența pe termen lung a economiei și a societății UE.

2. PROGRESELE ÎNREGISTRATE ÎN DIRECȚIA ATINGERII OBIECTIVELOR PRIORITARE

2.1 Reducerea rapidă și previzibilă a emisiilor de gaze cu efect de seră și îmbunătățirea absorbanților naturali de carbon

Schimbările climatice se accelerează și au un impact tot mai mare asupra oamenilor, a naturii și a economiilor, atât în UE, cât și în întreaga lume.

UE a înregistrat progrese semnificative în direcția atingerii obiectivului de reducere a emisiilor nete de GES. Trebuie însă să depună mai multe eforturi pentru a atinge obiectivul privind absorbțiile nete de GES cu ajutorul absorbanților de carbon aferente sectorului exploatării terenurilor, schimbării destinației terenurilor și silviculturii (LULUCF). Tendințele din acest sector sunt negative în UE, care pierde absorbanți de carbon, sectorul exploatării terenurilor din unele state membre producând emisii în locul absorbțiilor.

În ansamblu, datele din 2022 arată că **emisiile nete de gaze cu efect de seră interne ale UE** (cu excepția aviației internaționale) **scad constant**, fiind cu 32,5 % mai mici în 2022 (comparativ cu 1990)[8]. Cu toate acestea, pentru a se îndeplini obiectivul UE de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră pentru 2030 (cel puțin -55 % comparativ cu 1990) și pentru a se atinge neutralitatea climatică până în 2050, **ritmul de reducere a emisiilor trebuie să se accelereze astfel încât să atingă aproape triplul ratei medii anuale de reducere** atinse în ultimul deceniu. În raport cu eforturile anterioare de atenuare, cele mai semnificative reduceri ale emisiilor sunt necesare în sectorul clădirilor și al transporturilor, în care ritmul decarbonizării este lent sau chiar evoluează în direcția opusă.

[8] COM(2023) 653 final.

Pentru a se atinge obiectivul privind absorbțiile nete de GES cu ajutorul absorbanților de carbon aferente LULUCF, este esențial un impuls semnificativ al eliminărilor de dioxid de carbon**.**

UE și-a stabilit un obiectiv obligatoriu din punct de vedere juridic de a atinge **neutralitatea climatică și reziliența la nivelul întregii economii până în 2050 în Legea europeană a climei**[9], pe care a adoptat-o în 2021. Legea europeană a climei stabilește, de asemenea, un obiectiv intermediar de reducere internă a emisiilor nete de gaze cu efect de seră (emisiile după deducerea absorbțiilor) cu cel puțin 55 % până în 2030 comparativ cu nivelurile din 1990.

Pachetul legislativ **„Pregătiți pentru 55”**[10] plasează UE pe calea către atingerea obiectivelor sale climatice într-un mod echitabil, eficient din punctul de vedere al costurilor și competitiv. UE a adoptat majoritatea propunerilor-cheie din pachet[11] care, dacă sunt puse în aplicare pe deplin, vor asigura îndeplinirea de către UE a obiectivului său actualizat pentru 2030 privind emisiile nete de GES. **Schema revizuită a UE de comercializare a certificatelor de emisii este** acum mai ambițioasă și va reduce emisiile cu 62 % în 2030 comparativ cu nivelurile din 2005 și este extinsă pentru a include și transportul maritim internațional. O nouă schemă, separată, de comercializare a certificatelor de emisii se va aplica emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din arderea combustibililor în sectorul transportului rutier și al clădirilor și în sectoarele cu emisii reduse (ETS2)[12], cu o reducere a emisiilor cu 42 % în 2030 comparativ cu 2005.

UE a decis să majoreze obiectivul global de reducere a emisiilor prevăzut în **Regulamentul privind partajarea eforturilor (ESR)**[13], care vizează emisiile de GES generate de transportul intern (cu excepția CO_2 din aviație), clădiri, agricultură, industria mică și deșeuri, de la 29 % la 40 % până în 2030 comparativ cu 2005, **stabilind obiective revizuite pentru 2030 pentru fiecare stat membru**.

Noul Regulament LULUCF[14] stabilește un obiectiv general la nivelul UE de a realiza absorbții nete cu ajutorul terenurilor de 310 milioane de tone de CO_2 echivalent în 2030.

În 2022 și 2023, Comisia a prezentat propuneri suplimentare pentru a accelera tranziția echitabilă și favorabilă incluziunii către neutralitatea climatică. De exemplu, Parlamentul și Consiliul au ajuns la un acord cu privire la Regulamentul revizuit privind gazele fluorurate cu efect de seră (gazele fluorurate)[15], prin care se vor reduce și mai mult emisiile generate de

[9] Regulamentul (UE) 2021/1119.
[10] COM(2021) 550 final.
[11] Printre acestea se numără Directiva EU ETS revizuită, o nouă schemă de comercializare a certificatelor de emisii pentru clădiri, transportul rutier și combustibili, rezerva pentru stabilitatea pieței, Regulamentul privind partajarea eforturilor, standardele privind emisiile de CO_2 pentru autoturisme și camionete, Regulamentul privind exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultura, mecanismul de ajustare la frontieră a emisiilor de dioxid de carbon, instituirea Fondului social pentru climă, inițiativa FuelEU în domeniul maritim, Regulamentul privind infrastructura pentru combustibili alternativi (RICA), inițiativa ReFuelEU în domeniul aviației, Directiva privind eficiența energetică și Directiva privind energia din surse regenerabile. Numai propunerea de directivă revizuită privind impozitarea energiei este încă în curs de aprobare.
[12] Directiva (UE) 2023/959 de modificare a Directivei 2003/87/CE.
[13] Regulamentul (UE) 2023/857.
[14] Regulamentul (UE) 2023/839.
[15] COM(2022) 150 final.

aceste gaze cu efect de seră extrem de puternice. Comisia a propus obiective mai ambițioase de reducere a emisiilor pentru vehiculele grele[16]. De asemenea, Comisia a prezentat planul REPowerEU[17], care cuprinde măsuri specifice pentru a reduce dependența energetică a UE de combustibilii fosili din Rusia și pentru a accelera punerea în aplicare a Pactului verde european prin noi acțiuni, pe baza pachetului legislativ „Pregătiți pentru 55". Pentru a consolida autonomia strategică deschisă și competitivitatea UE și pentru a stimula inovarea, în special în domeniul tehnologiilor verzi, precum și pentru a asigura o tranziție climatică lină, Comisia a prezentat un plan industrial al Pactului verde. Regulamentul privind industria care contribuie la obiectivul zero emisii nete și Actul privind materiile prime critice[18] sunt principalele acte legislative pentru atingerea acestor obiective.

Eliminările de dioxid de carbon vor fi necesare pentru ca UE să atingă neutralitatea climatică în 2050 și să treacă la emisii negative ulterior, cu scopul de a reduce la minimum bugetul cumulat de GHG al UE[19]. Pentru a asigura o calitate ridicată a eliminărilor de dioxid de carbon certificate în UE, Comisia a propus un cadru de reglementare pentru **certificarea eliminărilor de dioxid de carbon**[20]. Scopul este de a stabili un cadru de guvernanță transparent și credibil, inclusiv pentru dezvoltarea metodologiilor de certificare, care să încurajeze investiții suplimentare în activitățile de eliminare a dioxidului de carbon și să sporească implementarea lor. În februarie 2024, Comisia a publicat o comunicare privind gestionarea industrială a carbonului pentru a sprijini acțiunile UE în vederea atingerii neutralității climatice până în 2050 și a unor emisii negative ulterior.

Prin **strategiile privind biodiversitatea, solul și pădurile**, UE a stabilit obiective ambițioase pentru protejarea ecosistemelor, în special a ecosistemelor bogate în carbon. Regulamentul privind refacerea naturii[21] va contribui la **refacerea ecosistemelor degradate, în special a celor cu un potențial ridicat de captare și stocare a carbonului**, cum sunt pădurile, turbăriile și zonele umede. Angajamentul UE de a planta cel puțin **3 miliarde de copaci suplimentari** până în 2030 va sprijini și acțiunile de atenuare a schimbărilor climatice. Prin asigurarea faptului că consumul și producția UE nu contribuie la defrișări, Regulamentul privind **produsele care nu implică defrișări**[22] este un alt instrument important în lupta împotriva schimbărilor climatice și în stoparea declinului biodiversității.

Punerea în aplicare deplină a pachetului legislativ „Pregătiți pentru 55" și mobilizarea unor **investiții adecvate** (a se vedea secțiunea 3.2) sunt esențiale. În cazul unora dintre statele membre, progresele nu sunt în concordanță cu nivelul de acțiune necesar pentru îndeplinirea obiectivelor climatice pe termen lung.

[16] COM(2023) 88 final.
[17] COM(2022) 230 final.
[18] Pentru mai multe informații, a se vedea Raportul intermediar pentru anul 2023 privind politicile climatice ale UE.
[19] ESABCC (2023), *Scientific advice for the determination of an EU-wide 2040 climate target and a greenhouse gas budget for 2030-2050* (Aviz științific pentru stabilirea unui obiectiv climatic la nivelul UE pentru 2040 și a unui buget privind gazele cu efect de seră pentru perioada 2030-2050), DOI: 10.2800/609405.
[20] COM(2022) 672 final.
[21] COM(2022) 304 final.
[22] Regulamentul (UE) 2023/1115.

Pe baza informațiilor furnizate în proiectele de **planuri naționale actualizate privind energia și clima** (PNEC), se estimează că, în 2030, emisiile nete de GES vor fi cu 51 % mai mici decât în 1990[23], cu 4 puncte procentuale mai puțin decât obiectivul de 55 % stabilit în Legea climei. Această estimare utilizează plafonul impus contribuției sectorului LULUCF la obiectivul pachetului „Pregătiți pentru 55”, stabilit la 225 Mt CO2 echivalent. Adăugarea contribuției sectorului LULUCF peste acest plafon ar conduce la o reducere totală a emisiilor de 51,7 %. Traiectoria identificată în proiectele de PNEC actualizate preconizează că UE nu va reuși să atingă neutralitatea climatică în 2050[24]. Deși emisiile de GES din UE au scăzut cu 32,5 %[25] din 1990, analiza emisiilor preconizate în proiectele de PNEC actualizate evidențiază necesitatea accelerării ritmului. Proiectele de PNEC actualizate ne apropie de îndeplinirea obiectivelor UE pentru 2030, însă există o nevoie clară de eforturi suplimentare pentru a accelera punerea în aplicare a pachetului legislativ „Pregătiți pentru 55” convenit. În prezent, statele membre sunt în plin proces de actualizare a planurilor până în iunie 2024 și analizează modalități de consolidare a politicilor și a investițiilor pentru a atinge obiectivul pentru 2030 de reducere a emisiilor nete de GES cu cel puțin 55 %.

În februarie 2024, astfel cum s-a solicitat în Legea europeană a climei, Comisia a publicat o comunicare și o evaluare detaliată a impactului privind **obiectivul climatic al UE pentru 2040**, pentru a stabili calea de la obiectivul intermediar convenit pentru 2030 **la zero emisii nete până în 2050**. Obiectivul pentru 2040 va oferi factorilor de decizie și investitorilor previzibilitate pentru a menține UE pe drumul cel bun în ceea ce privește neutralitatea climatică și pentru a sprijini punerea în aplicare a obiectivelor pentru 2030. De asemenea, va transmite un semnal puternic partenerilor UE din întreaga lume cu privire la necesitatea de a intensifica acțiunile climatice la nivel mondial.

Comunicarea Comisiei lansează un dialog cu părțile interesate cu privire la parcursul către 2040. O propunere legislativă de modificare a Legii europene a climei pentru a include acest obiectiv, precum și cadrul de politică post-2030, vor rămâne în sarcina următoarei Comisii. Obiectivul convenit va sta la baza noii contribuții a UE stabilite la nivel național, pe care toate părțile la Acordul de la Paris trebuie să o prezinte în 2025.

2.2 Consolidarea și integrarea adaptării la schimbările climatice, inclusiv a abordărilor ecosistemice

Cele mai recente rapoarte de evaluare ale Grupului interguvernamental privind schimbările climatice estimează că fenomenele meteorologice și climatice extreme, precum inundațiile, seceta și canicula, vor deveni mai frecvente și mai grave. Acest lucru se va întâmpla chiar și în

[23] Emisiile totale nete de GES, incluzând sectorul LULUCF și excluzând transportul internațional.

[24] Raportul intermediar pentru anul 2023 privind politicile climatice ale UE estimează că statele membre ale UE trebuie în continuare să ia măsuri suplimentare de atenuare în vederea atingerii neutralității climatice până în 2050, pentru a reduce emisiile cu aproximativ 1 600 de milioane de tone de CO_2 echivalent (sau 34 de puncte procentuale). Datele furnizate în PNEC-uri sunt în concordanță cu această constatare.

[25] Raportul intermediar pentru anul 2023 privind politicile climatice ale UE, COM(2023) 653 final.

scenariul favorabil al unei reduceri rapide și abrupte la nivel mondial a emisiilor de gaze cu efect de seră pentru a îndeplini obiectivele Acordului de la Paris.

Efectele schimbărilor climatice asupra ecosistemelor, sectoarelor socioeconomice și sănătății și bunăstării oamenilor se resimt deja.

Evenimentele meteorologice și climatice din Europa au cauzat **un număr mare de decese umane**, estimat a fi între 85 000 și 145 000 în perioada 1980-2020[26], în principal din cauza caniculei. S-a estimat că, în 2022, canicula a cauzat peste 60 000 de decese anormale, cifră care a fost depășită de canicula din 2003, care a cauzat 70 000[27]. Efectele schimbărilor climatice afectează toate regiunile și categoriile socioeconomice, dar nu în același mod, gospodăriile vulnerabile fiind expuse în mod disproporționat la amenințările menționate mai sus.

Pierderile economice cauzate de fenomenele meteorologice și climatice extreme sunt în creștere, ajungând la **52,3 miliarde EUR în 2022**, inundațiile având cel mai mare impact (40 %).

Dimensiunea **zonelor afectate de secetă** din UE a crescut între 2000 și 2022[28]. Suprafața pe care a fost afectată productivitatea vegetației a crescut de cinci ori în 2022 față de media din această perioadă. De exemplu, peste 50 % din suprafața cu vegetație a fost afectată de secetă în Belgia, Luxemburg și Slovenia în anul respectiv, față de media pe termen lung, care este de mai puțin de 10 %. La cealaltă extremă, Irlanda nu a înregistrat niciun impact detectabil. Stresul cauzat de secetă afectează capacitatea ecosistemelor de a stoca carbonul, de a gestiona impactul inundațiilor ulterioare, de a contribui la producția de alimente și de a oferi o gamă largă de alte beneficii. Se preconizează că, în viitor, canicula va crește, iar în regiunile continentale și mediteraneene se vor înregistra mai puține precipitații în timpul verii. Acest lucru face din ce în ce mai urgentă consolidarea rezilienței prin practici de gestionare a terenurilor.

Strategia UE din 2021 privind adaptarea la schimbările climatice[29] stabilește viziunea de a realiza o Uniune reziliență la schimbările climatice până în 2050, pe deplin pregătită să gestioneze efectele inevitabile și deja vizibile ale schimbărilor climatice.

Legea europeană a climei stabilește obligația ca UE și statele sale membre să înregistreze progrese continue în ceea ce privește reducerea vulnerabilității la impactul schimbărilor climatice, creșterea rezilienței și consolidarea capacității de adaptare. În decembrie 2023, Comisia a publicat o evaluare în temeiul Legii europene a climei. Aproape toate statele membre ale UE au efectuat **evaluări ale riscurilor climatice,** deși doar câteva oferă evaluări cuprinzătoare solide ale riscurilor climatice în mai mult de cinci sectoare. Sănătatea, agricultura, silvicultura, biodiversitatea, energia și gestionarea apei sunt domeniile de

[26] În funcție de sursa datelor (NatCatSERVICE și CATDAT). A se vedea https://www.eea.europa.eu/publications/economic-losses-and-fatalities-from.

[27] *Heat-related mortality in Europe during the summer of 2022* (Mortalitatea cauzată de căldură în Europa în vara anului 2022) | Nature Medicine

[28] AEM, *04-Drought impact on ecosystems in Europe-indicator* (Indicatorul 04 – Impactul secetei asupra ecosistemelor din Europa) – Agenția Europeană de Mediu (europa.eu)

[29] COM(2021) 82 final.

politică/sectoarele cele mai afectate de amenințările climatice din Europa. Toate statele membre dispun de **strategii** și/sau **planuri naționale de adaptare**. Comisia a emis un nou **set de orientări pentru a ajuta statele membre** să le actualizeze și să le pună în aplicare.

Opt state membre au integrat elemente ale politicii lor de adaptare în **cadrele juridice interne**. În mai multe state membre lipsesc mecanismele de monitorizare, raportare și evaluare. **Soluțiile bazate pe natură** sunt incluse doar într-o măsură limitată la nivel strategic și prin documentele de politică, în special în strategiile și planurile sectoriale. Evaluarea **costurilor adaptării** rămâne o provocare pentru multe state membre, iar planurile și strategiile lor adesea nu dispun de bugete sau fluxuri de finanțare specifice pentru punerea în aplicare a planurilor.

În paralel, sunt în desfășurare acțiuni ample pentru punerea în aplicare a strategiei UE din 2021 privind adaptarea. Coerența politicilor s-a îmbunătățit prin eforturile de **integrare a adaptării în alte politici ale UE**, de exemplu în politicile din domeniul sănătății. În sens mai larg, s-au înregistrat progrese în ceea ce privește sensibilizarea publicului cu privire la impactul schimbărilor climatice și la necesitatea pregătirii pentru acestea[30].

În martie 2024, Comisia a publicat o **comunicare privind gestionarea riscurilor climatice de la nivelul UE**, în urma dovezilor furnizate într-un raport științific european de evaluare a riscurilor climatice și în alte surse**.** Comunicarea a prezentat domenii de acțiune în care este necesară o schimbare radicală pentru a proteja în mod eficace cetățenii și economiile noastre. Aceasta a subliniat, de asemenea, valoarea adăugată europeană a sprijinirii acțiunilor la nivel național și privat de competență și de asumare a riscurilor.

2.3 O economie circulară curată

Economia circulară are potențialul de a reduce emisiile de carbon, presiunea asupra resurselor naturale și a biodiversității și de a reduce poluarea. Ea poate ajuta Europa să stimuleze productivitatea resurselor cu până la 3 % anual și să atingă obiectivul de neutralitate climatică stabilit pentru 2050. Modelele economice circulare pot, de asemenea, să stimuleze competitivitatea pe termen lung a economiei UE, să sporească reziliența acesteia și să garanteze securitatea aprovizionării[31].

În prezent, UE dispune de un cadru legislativ solid pentru a accelera trecerea **la o economie circulară**. Însă este nevoie de timp pentru ca legislația să intre în vigoare. Sunt necesare acțiuni concertate de punere în aplicare a acestui cadru pentru a combate impactul negativ asupra mediului al consumului de materiale și al tendințelor nesustenabile în ceea ce privește generarea de deșeuri observate în ultimul deceniu în UE. Intensificarea acțiunilor la toate nivelurile și în toate sectoarele va fi esențială pentru a decupla creșterea economică de

[30] A se vedea, de exemplu, Atlasul european al riscurilor de secetă și baza de date europeană privind impactul secetei, Vizualizatorul inundațiilor și Cadrul de la Sendai pentru reducerea riscurilor de dezastre – Evaluare la jumătatea perioadei 2023, la adresa: https://data.europa.eu/doi/10.2795/151300.

[31] *Growth Within: A Circular Economy Vision for a Competitive Europe* (Creșterea din interior: o viziune asupra economiei circulare pentru o Europă competitivă); McKinsey Centre for Business and Environment & Ellen Macarthur Foundation, iunie 2015. Potrivit Comunicării „Competitivitatea pe termen lung a UE: perspectiva după 2030”, COM(2023) 168 final.

utilizarea resurselor naturale, pentru a asigura o utilizare sustenabilă a materialelor și pentru a stimula reziliența și securitatea aprovizionării.

Amprenta materiilor prime a UE a fost de 14,8 tone pe cap de locuitor în 2022, ceea ce reprezintă o **creștere de 6 % în ultimul deceniu**. Majoritatea materialelor sunt minerale nemetalice, generate de activități de construcții, care au înregistrat cea mai mare creștere a utilizării materialelor (+22 %)[32].

Cantitatea totală de deșeuri generată în UE de toate activitățile economice și gospodăriile populației **a scăzut cu aproape 3 %** în ultimul deceniu, ajungând la 4,8 tone pe cap de locuitor în 2020, ceea ce indică o ușoară decuplare de PIB. Totuși, deșeurile provenite de la ambalaje, în special de la ambalajele din plastic, au crescut cu peste 20 % în ultimul deceniu în UE, ajungând la 36 kg de deșeuri de ambalaje din plastic pe persoană în 2021[33]. În UE se recuperează și se reciclează o cantitate mai mare de deșeuri, dar doar un volum redus de materiale (aproximativ 11,5 %) a reintrat în economie sub formă de materiale reciclate în 2022[34].

Datorită unei **creșteri a productivității resurselor** cu aproximativ 35 % față de anul 2000[35], emisiile de gaze cu efect de seră generate de producție în UE au scăzut cu aproximativ 25 % în perioada 2008-2021, ceea ce arată că tranziția către o economie circulară joacă un rol important în parcursul către neutralitatea climatică[36].

Planul de acțiune privind economia circulară din 2020[37] vizează decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor, reducerea amprentei consumului, dublarea ratei de utilizare circulară a materialelor, reducerea semnificativă a volumului total de deșeuri și reducerea la jumătate a volumului de deșeuri municipale reziduale (nereciclate).

Comisia a prezentat toate cele **35 de măsuri anunțate în planul de acțiune**. O inițiativă inovatoare de politică privind produsele, care pornește de la abordarea bazată pe ciclul de viață din Directiva privind proiectarea ecologică, **Regulamentul privind proiectarea ecologică a produselor sustenabile**[38], extinde cadrul pentru stabilirea cerințelor de performanță și de informare, inclusiv un **pașaport digital al produsului** pentru o gamă largă de produse. Va fi esențial să se pună în aplicare acest regulament în următorii ani pentru a se asigura că produsele circulare și sustenabile devin regula. **Directiva privind consolidarea rolului consumatorilor**[39] și propunerea de **directivă privind afirmațiile legate de mediu**[40] vor ajuta consumatorii să aleagă, permițându-le să identifice produse sustenabile pe care să le achiziționeze fără a fi induși în eroare.

De asemenea, au fost lansate noi inițiative pentru a aborda preocupările referitoare la mediu legate de producția și consumul de textile, ghidate de **Strategia UE pentru textile sustenabile**

[32] Set de date furnizat de Eurostat (cei_pc020).
[33] Set de date furnizat de Eurostat (cei_pc050).
[34] Set de date furnizat de Eurostat (cei_srm030).
[35] Set de date furnizat de Eurostat (cei_pc030).
[36] Set de date furnizat de Eurostat (cei_gsr011).
[37] COM(2020) 98 final.
[38] COM(2022) 142 final.
[39] COM(2022) 143 final.
[40] COM(2023) 166 final.

și circulare. Noul **Regulament privind bateriile**[41] și propunerile de Regulament privind **ambalajele și deșeurile de ambalaje**[42] și de Regulament privind **proiectarea vehiculelor și gestionarea vehiculelor scoase din uz**[43] sunt alte **inițiative revoluționare**.

Comisia a revizuit principalele acte legislative privind deșeurile, inclusiv **Regulamentul privind expedierile de deșeuri**[44] și o actualizare a limitelor pentru **poluanții organici persistenți** din deșeuri[45]. Comisia a propus, de asemenea, o revizuire specifică a Directivei-cadru privind deșeurile în vederea combaterii **deșeurilor alimentare și textile**[46], cu un accent deosebit pe prevenirea generării de deșeuri și pe extinderea domeniului de aplicare al răspunderii extinse a producătorilor.

Comisia a lansat inițiative de reducere a poluării cu materiale plastice, printre care măsuri de prevenire a **eliberării de microplastice**[47] în mediu, în special o propunere de **combatere a poluării cauzate de pierderea de granule** și **o restricționare a microplasticelor adăugate în mod intenționat**. De asemenea, Comisia a prezentat un nou cadru de politică **pentru materialele plastice**[48] **de origine biologică, biodegradabile și compostabile** și a înregistrat progrese în ceea ce privește punerea în aplicare a măsurilor de reducere a **materialelor plastice de unică folosință**. La nivel internațional, sunt în desfășurare negocieri privind un nou tratat mondial privind poluarea cu materiale plastice.

Principiile circularității sunt **integrate în politicile UE**, cum ar fi Planul de acțiune al UE pentru economia socială, „Valul de renovări ale clădirilor”, cercetarea și inovarea. Circularitatea este, de asemenea, o piatră de temelie a Actului privind materiile prime critice[49], contribuind la planul industrial al Pactului verde european. Aceasta se află și în centrul căilor de tranziție sectoriale pentru decarbonizarea industriei europene și este un factor-cheie pentru atingerea altor obiective prioritare din cadrul celui de Al optulea program de acțiune pentru mediu.

Responsabilii de elaborarea politicilor, întreprinderile, autoritățile publice și cetățenii s-au implicat în inițiative privind economia circulară în ultimii 10 ani, prin intermediul Platformei europene a părților interesate privind economia circulară. Până în prezent, 23 de state membre au adoptat strategii, planuri de acțiune sau foi de parcurs privind economia circulară.

UE a lansat și a sprijinit Alianța Globală pentru Economia Circulară și Eficiența Resurselor pentru a accelera **tranziția globală**.

Se estimează că acțiuni precum utilizarea mai eficientă a resurselor în producție, prelungirea duratei de viață a produselor sau înlocuirea materiilor prime primare cu materiale reciclate cu o intensitate mai mică a emisiilor de dioxid de carbon ar putea contribui cu 20-25 % la

[41] Regulamentul (UE) 2023/1542.
[42] COM(2022) 677 final.
[43] COM(2023) 451 final.
[44] COM(2021) 709 final.
[45] Regulamentul (UE) 2022/2400 privind poluanții organici persistenți.
[46] COM(2023) 420 final.
[47] COM(2023) 645 final și actul Comisiei C(2023) 6419.
[48] COM(2022) 682 final.
[49] COM(2023) 160.

obiectivele climatice ale UE până în 2050. De asemenea, sunt în desfășurare acțiuni de explorare a sinergiilor dintre economia circulară și o bioeconomie durabilă.

Optimizarea utilizării materialelor reduce în mod semnificativ **dependența de materiale importate**. În UE, aproximativ 23 % din materiale sunt importate[50], în principal materiale energetice fosile, inclusiv materiale plastice (71 % din importuri) și materiile prime critice (cum ar fi cobaltul și siliciul) necesare pentru tranziția verde și digitală[51].

Finanțarea tranziției verzi necesită parteneriate puternice cu statele membre și cu întreprinderile, bazate pe criterii de referință ai UE și pe **investiții bine orientate**, taxonomia UE fiind un punct de referință esențial pentru mobilizarea și orientarea unei finanțări durabile. Utilizarea în continuare a **instrumentelor de piață** și a **achizițiilor publice verzi** la nivelul UE și la nivel național ar putea face ca produsele sustenabile să devină regula.

Se conturează treptat o **înțelegere și o agendă comună la nivel mondial** privind economia circulară. Întrucât un **mecanism multilateral ar accelera tranziția globală**, UE va continua să sprijine abordarea holistică a ONU privind consumul și producția durabile.

2.4 Reducerea la zero a poluării pentru un mediu fără substanțe toxice

Poluarea se numără printre principalele cauze ale bolilor mintale și fizice și duce, de asemenea, la decese premature. Poluarea amenință bunăstarea și sănătatea oamenilor și generează costuri economice pentru societate. Ea este și unul dintre cei cinci factori determinanți principali ai declinului biodiversității, reducând capacitatea ecosistemelor de a furniza servicii precum sechestrarea carbonului și decontaminarea.

Au fost puse bazele pentru atingerea obiectivelor pentru 2030 privind **reducerea la zero a poluării**, dar atingerea obiectivelor necesită progrese constante într-o gamă largă de domenii, de la poluarea aerului, domeniu în care progresele sunt încurajatoare, până la poluarea apei, a mediului marin și a solului, domenii în care sunt necesare acțiuni suplimentare. Cele mai recente previziuni ale AEM[52] indică faptul că UE este pe drumul cel bun pentru atingerea obiectivului pentru 2030 de **reducere cu 55 % a deceselor premature** cauzate de particulele fine în suspensie, dar nu și a obiectivului pentru 2030 de reducere cu 30 % a **expunerii la zgomotul** emis de mijloacele de transport. Va fi foarte dificil să se atingă obiectivul de reducere a pierderilor de nutrienți în apele subterane cu cel puțin 50 %. Deșeurile de plastic din mare rămân, de asemenea, o problemă majoră, multidimensională.

În 2021, 253 000 de decese premature din UE au fost cauzate de particulele fine în suspensie, ceea ce reprezintă o scădere de 41 % față de 2005[53]. În perioada 2016-2019[54], 14,1 % dintre

[50] Set de date furnizat de Eurostat (cei_gsr030).
[51] Set de date furnizat de Eurostat (cei_gsr020).
[52] AEM, *07-Premature deaths due to exposure to fine particulate matter in Europe-indicator* (Indicatorul 07 – Decese premature cauzate de expunerea la particule fine în suspensie în Europa) – Agenția Europeană de Mediu (europa.eu) și COM(2022) 674.
[53] AEM, Indicatorul 07 – Decese premature cauzate de expunerea la particule fine în suspensie în Europa – Agenția Europeană de Mediu (europa.eu)
[54] COM(2021) 1000 final.

stațiile de apă subterană din UE au fost poluate cu nitrați, concentrația medie anuală depășind pragul de 50 mg NO/l, cu aproape un punct procentual mai mult decât în perioada precedentă.

Aproximativ două treimi din solurile agricole din zona UE sunt afectate de eroziune, de pierderea carbonului organic, de depășirea bilanțului nutrienților (azot), de tasare sau de salinizare secundară[55]. În general, deși vânzările de pesticide nu scad, riscul asociat cu utilizarea acestora este în scădere, iar vânzările de pesticide mai periculoase (susceptibile de înlocuire) se reduc în timp[56].

Obiectivul de reducere la zero a poluării pentru un mediu netoxic a **trecut de la combaterea surselor punctuale de poluare la o abordare sistemică a presiunii asupra mediului**, cu legături clare cu industria și cu alte sectoare ale economiei.

Pentru prima dată, UE are un **plan de acțiune integrat și cuprinzător privind reducerea la zero a poluării**[57], care vizează **reducerea poluării aerului, apei și solului** până la niveluri care nu mai sunt dăunătoare pentru sănătate și ecosistemele naturale.

Până în prezent, majoritatea inițiativelor și acțiunilor emblematice (peste 75 %) anunțate în planul de acțiune privind reducerea la zero a poluării au fost finalizate sau se află într-un stadiu avansat de punere în aplicare[58]. Legislația UE a fost revizuită pentru a **crește nivelul de ambiție** prin **extinderea domeniului său de aplicare la activități mai poluante**, cum este cazul legislației revizuite **care reglementează emisiile industriale**[59] și **epurarea apelor uzate urbane**[60], sau pentru a **adapta normele UE** privind calitatea aerului[61] și poluanții apei[62] **la nivelurile recomandate de știință**. Pentru prima dată, **solurile**[63] vor avea un nivel de protecție similar cu cel al altor ecosisteme, prin propunerea Comisiei de lege privind monitorizarea solului.

În completarea planului de acțiune privind reducerea la zero a poluării, **Strategia pentru promovarea sustenabilității în domeniul substanțelor chimice**[64] stabilește o ierarhie clară care prevede că **prevenirea poluării** ar trebui să constituie întotdeauna o prioritate. În acest scop, a fost adoptată o recomandare pentru ca substanțele chimice să devină **sigure și sustenabile din faza de proiectare**, iar revizuirea **Regulamentului privind clasificarea, etichetarea și ambalarea**[65] va face ca etichetarea substanțelor chimice periculoase să fie mai clară, inclusiv pentru vânzările online. Comisia a propus simplificarea proceselor de gestionare a substanțelor chimice în vederea punerii în aplicare a angajamentului **„o substanță, o**

[55] COM(2023) 416 final.
[56] Sursa: Statistici | Eurostat (europa.eu); Tendințe UE – Comisia Europeană (europa.eu)
[57] COM(2021) 400 final.
[58] *Zero Pollution action tracker* (Instrumentul de urmărire a acțiunii de reducere la zero a poluării)
[59] COM(2022) 156 final/3.
[60] COM(2022) 541 final.
[61] COM(2022) 542 final.
[62] COM(2022) 540.
[63] COM(2023) 416 final.
[64] COM(2020) 667 final.
[65] COM(2022) 748 final.

evaluare” asumat în cadrul Pactului verde[66]. De asemenea, Comisia a propus revizuirea **Regulamentului privind mercurul**[67] pentru a restricționa și mai mult ultimele situații de utilizare a mercurului în UE: în februarie 2023, Consiliul și Parlamentul European au ajuns la un acord politic provizoriu[68].

Coerența politicilor s-a îmbunătățit prin includerea unor acțiuni de prevenire și reducere a poluării în alte strategii ale Pactului verde și prin îmbunătățirea **cadrului favorabil**. Cele mai recente adăugiri la taxonomia UE, aplicabile de la începutul anului 2024, includ activități de prevenire, control și reducere a poluării prin investiții durabile în apă, împreună cu alte activități pentru obiectivele de mediu ale Regulamentului privind taxonomia[69]. Instrumentele de finanțare ale UE sprijină acțiunile de reducere la zero a poluării în multe domenii. Integrarea aspectelor legate de climă în bugetul multianual al UE și în planurile de redresare și reziliență a contribuit la creșterea sprijinului pentru măsurile de îmbunătățire a calității aerului. Pentru a îmbunătăți **baza de cunoștințe**, Comisia a prezentat primul raport prospectiv și de monitorizare privind reducerea la zero a poluării și activitățile de cercetare și inovare conexe din cadrul programului Orizont Europa.

Punerea în aplicare rapidă **a măsurilor existente sau propuse** la nivel local, național, transfrontalier și mondial este esențială pentru atingerea obiectivelor pentru 2030. Obiectivul de reducere la zero a poluării poate fi realizat numai în coroborare cu obiectivele UE de atingere a neutralității climatice, de protejare a biodiversității și de tranziție către o economie curată și circulară. Integrarea reducerii la zero a poluării în alte domenii de politică este, de asemenea, importantă. Expunerea legăturilor dintre **poluare, sănătatea umană și inegalități** este esențială pentru a consolida sprijinul public pentru răspunsurile politice în vederea combaterii cauzelor poluării. Este esențial să se aplice **principiul „poluatorul plătește”** în cadrul altor politici sectoriale pentru politici echitabile și eficace, pe baza experienței dobândite în ceea ce privește măsurile care funcționează bine, cum ar fi recenta modificare de includere a răspunderii extinse a producătorilor în Directiva revizuită privind epurarea apelor uzate urbane[70].

O punere în aplicare eficace a legislației necesită **integrarea în continuare a analizei datelor** între datele privind mediul și sănătatea publică, precum și vizualizarea integrată și geolocalizată a impactului poluării[71]. Acestea ar trebui să fie însoțite de acțiuni de facilitare, în special investiții și semnale de preț, precum și de acțiuni de promovare a competențelor, a cercetării, a inovării și a digitalizării, punând accentul pe soluții de reducere la zero a poluării. Inițiativele emblematice din planul de acțiune privind reducerea la zero a poluării, în special cele legate de politicile urbane și regionale, au început deja să integreze analiza datelor și pot fi dezvoltate în continuare. Comisia, împreună cu AEM, va depune eforturi pentru o mai bună

[66] Acest lucru a constat în trei propuneri legislative referitoare la fluxurile de date privind substanțele chimice [COM(2023) 779], la realocarea activității privind substanțele chimice între agențiile UE [COM(2023) 783] și de modificare a Directivei privind restricțiile de utilizare a substanțelor periculoase în echipamentele electrice și electronice [COM(2023) 781].
[67] COM(2023) 395 final.
[68] Comunicat de presă
[69] Regulamentul delegat (UE) 2023/2486 al Comisiei.
[70] COM(2022) 541 final.
[71] Inclusiv serviciile Copernicus.

partajare și utilizare a celor mai recente date disponibile în următorul **raport prospectiv** și de monitorizare privind reducerea la zero a poluării, care se preconizează că va fi publicat până la sfârșitul anului 2024.

2.5 Protejarea, menținerea și refacerea biodiversității

Declinul continuu al naturii și al biodiversității prezintă riscuri majore pentru serviciile ecosistemice de care depindem cu toții. Natura asigură hrană, apă curată, contribuie la prevenirea inundațiilor, la purificarea aerului, la polenizarea culturilor, la stocarea dioxidului de carbon și ne ajută să ne adaptăm la schimbările climatice.

Prima evaluare a ecosistemelor din UE[72] a arătat că ecosistemele Europei sunt afectate de o presiune continuă din cauza utilizării intensive a terenurilor și a mărilor, din cauza schimbărilor climatice, a poluării, a exploatării excesive și a speciilor alogene invazive. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește desemnarea zonelor protejate pentru zonele terestre și marine. Nivelul conectivității pădurilor nu a crescut, iar populațiile de păsări comune continuă să scadă în UE. Deși populațiile de păsări din păduri au crescut, populațiile de păsări specifice terenurilor agricole continuă să scadă puternic.

Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030[73] stabilește obiective ambițioase pentru 2030 pentru **protejarea și refacerea naturii.** Aceasta solicită luarea de măsuri pentru a aborda cei cinci factori determinanți principali ai declinului biodiversității: schimbările în utilizarea terenurilor și a mărilor, supraexploatarea, schimbările climatice, poluarea și speciile alogene invazive.

Regulamentul privind refacerea naturii stabilește obiective de refacere a ecosistemelor degradate și de inversare a declinului biodiversității. UE a adoptat strategii privind **solul** și **pădurile** și sunt în curs de negociere două propuneri legislative menite să sporească **reziliența** acestor ecosisteme esențiale[74]. Au fost inițiate măsuri suplimentare pentru protejarea **polenizatorilor**[75]. Comisia a luat măsuri pentru a reduce presiunile poluării asupra biodiversității, în special în cadrul Strategiei UE pentru promovarea sustenabilității în domeniul substanțelor chimice și al planului de acțiune privind reducerea la zero a poluării, prin noi inițiative referitoare la epurarea apelor uzate urbane și la emisiile industriale[76].

De asemenea, s-au înregistrat progrese în ceea ce privește **integrarea** obiectivelor privind biodiversitatea în politicile conexe ale UE, în special în politica forestieră și agricolă, prin intermediul **strategiei de adaptare la schimbările climatice, al planului de acțiune al UE privind producția ecologică**[77] și al **Strategiei „De la fermă la consumator”**, în politica în domeniul pescuitului prin intermediul **planului de acțiune pentru mediul marin**[78] și în

[72] https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC123783
[73] COM(2020) 380 final.
[74] COM(2023) 416 final și COM(2023) 728 final.
[75] COM(2023) 35 final.
[76] COM(2022) 156 final/2, COM(2022) 541 final.
[77] COM(2021) 141 final/2.
[78] COM(2023) 102 final.

sectorul energetic (de exemplu, prin evaluări ale impactului asupra mediului pentru infrastructurile energetice și prin obiective sporite privind energia din surse regenerabile). Integrarea s-a îmbunătățit, de asemenea, în ceea ce privește comerțul, cooperarea internațională, consumul și producția, reducerea poluării (în special nutrienții) și sănătatea.

Soluțiile bazate pe natură sunt într-o măsură din ce în ce mai mare integrate în alte politici și implementate în practică, de exemplu măsurile de eliminare a dioxidului de carbon (a se vedea secțiunea 2.1) și reducerea riscului de inundații. Întrucât schimbările climatice și poluarea aerului sunt doi dintre principalii factori determinanți ai declinului biodiversității, **înlocuirea producției de energie din combustibili fosili cu surse regenerabile** poate contribui la protejarea biodiversității în general.

Punerea în aplicare deplină și rapidă a cadrului juridic al UE reprezintă o prioritate, inclusiv a legislației actuale privind păsările, habitatele, speciile alogene invazive, apa, a Directivei-cadru „Strategia pentru mediul marin" și a Regulamentului privind refacerea naturii. După ce vor deveni acte legislative ale UE, noile legi propuse privind monitorizarea solului sau a pădurilor vor contribui la inversarea tendințelor negative. Adoptarea și punerea în aplicare eficace a planurilor de acțiune sau a strategiilor naționale transversale privind biodiversitatea de către toate statele membre reprezintă un pas crucial în direcția îndeplinirii obiectivelor în materie de biodiversitate.

Dialogul strategic privind viitorul agriculturii, lansat recent, va contribui la procesul de reflecție referitor la modalitățile de sprijinire a unor mijloace de subzistență viabile, de reducere a sarcinilor și de asigurare a unei producții alimentare competitive și durabile în viitor[79]. Întreprinderile și sectorul financiar continuă să țină seama din ce în ce mai mult de dependența economiei și de impactul acesteia asupra naturii și a biodiversității, precum și de riscurile comerciale și financiare asociate declinului biodiversității. Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale consideră în prezent că mandatul lor include în mod direct evaluarea riscurilor legate de degradarea naturii și de declinul biodiversității, deoarece majoritatea întreprinderilor depind în mare măsură de serviciile ecosistemice[80], cum ar fi apa curată, polenizarea și reglarea climei. Progresele suplimentare în ceea ce privește contabilizarea capitalului natural ar trebui să îmbunătățească procesul de integrare a valorilor multiple pe care natura le oferă în deciziile de politică și de investiții.

Bugetul multianual al UE pentru perioada 2021-2027 include pentru prima dată **obiective de finanțare a biodiversității** (a se vedea secțiunea 3.2). Estimările angajamentelor naționale indică faptul că UE este pe drumul cel bun pentru atingerea obiectivului de finanțare a biodiversității de 7,5 % stabilit pentru 2024. Cu toate acestea, obiectivul de finanțare a biodiversității de 10 % stabilit pentru 2026 și 2027 ar putea fi ratat. **Sunt necesare mai multe investiții în natură**, atât din surse publice, cât și din surse private, inclusiv stimulente pentru efecte favorabile naturii, cum ar fi refacerea naturii, soluții bazate pe natură și practici de gestionare durabilă – printre altele – în ecosistemele terestre, forestiere, de apă dulce și marine.

[79] Dialogul strategic privind viitorul agriculturii UE – Comisia Europeană (europa.eu)
[80] Rețeaua pentru ecologizarea sistemului financiar (NGFS) recunoaște că riscurile legate de natură ar putea avea implicații macroeconomice și financiare semnificative; COM(2023) 376 final.

La **nivel internațional**, **Cadrul mondial pentru biodiversitate de la Kunming-Montreal** (*Global Biodiversity Framework* – GBF) introduce un set cuprinzător de obiective și acțiuni ambițioase pentru a stopa declinul biodiversității. Comisia pregătește prezentarea obiectivelor UE pentru punerea în aplicare a GBF, care vor acoperi angajamentele prevăzute în legislația și politicile existente și propuse. Prezentarea va indica și gradul de aliniere între obiectivele UE și cele ale GBF.

Evaluarea de către Comisie a gradului de **aliniere a UE la Cadrul mondial pentru biodiversitate indică** faptul că inițiativele de politică actuale și legislația propusă recent (până la adoptarea acestora) acoperă majoritatea obiectivelor. De asemenea, se lucrează la finalizarea unui cadru solid de monitorizare pentru urmărirea progreselor înregistrate în ceea ce privește toate obiectivele, pentru îmbunătățirea datelor existente și dezvoltarea unor modele și scenarii care să stea la baza activității de elaborare a opțiunilor și măsurilor de politică pentru perioada de după 2030.

Agenda UE privind **guvernanța internațională a oceanelor** reflectă angajamentul față de un set ambițios de obiective în materie de biodiversitate marină. Încheierea cu succes a **acordului privind conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității marine în zonele din afara jurisdicției naționale** reprezintă o realizare majoră pentru depoluarea mării libere și refacerea vieții marine în oceanele mondiale. Comisia s-a angajat să **dubleze finanțarea internațională pentru biodiversitate** ca o contribuție la obiectivul de 20 de miliarde USD până în 2025. Obiectivul de 30 de miliarde USD până în 2030 va necesita mai multe resurse și eforturi, inclusiv la nivel mondial.

2.6 Reducerea presiunilor asupra mediului și climei generate de producție și consum

UE s-a angajat într-o **transformare profundă** a modelelor sale de consum și de producție, construind o economie circulară neutră din punct de vedere climatic și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, reziliență la șocurile la nivelul ofertei, consolidând astfel competitivitatea și autonomia strategică a UE.

Amprenta consumului de la nivelul UE a depășit limitele planetei și a crescut cu 4 % între 2010 și 2021. Acest lucru este cauzat în principal de modelele actuale de consum în domeniul **alimentelor, al locuințelor și al transporturilor**[81]. **Deficitul de apă**[82] afectează aproape o treime din zonele din UE și reprezintă una dintre cele mai periculoase amenințări la adresa societății. Presiunea asupra **ocupării terenurilor**[83] nu a scăzut.

Consumul de energie electrică a scăzut datorită eficienței energetice[84], iar **sursele regenerabile de energie** au crescut de peste două ori în ultimii 17 ani[85]. Industria a crescut

[81] https://eplca.jrc.ec.europa.eu/ConsumptionFootprintPlatform.html

[82] Sursa: AEM, https://www.eea.europa.eu/publications/european-union-8th-environment-action-programme/indicators/24-water-scarcity-conditions-in/view

[83] Sursa: AEM, https://www.eea.europa.eu/publications/european-union-8th-environment-action-programme/indicators/23-land-take-net-land/view

[84] Inclusiv Regulamentul (UE) 2022/1369 al Consiliului privind măsuri coordonate de reducere a cererii de gaze.

[85] Set de date furnizat de Eurostat (nrg_cb).

puțin gradul de **utilizare a materialelor secundare** și a redus puțin emisiile de GES. Agricultura se orientează lent către **agricultura ecologică**, dar acest sector încă emite volume semnificative de GES și de poluanți atmosferici. Vânzările UE de **antimicrobiene** pentru animalele de fermă au scăzut, dar volumul de **deșeuri alimentare** nu este în scădere. În sectorul transporturilor, ponderea **transportului public** (autobuze și trenuri) a scăzut în 2020 din cauza pandemiei de COVID-19, dar se redresează în prezent, iar ponderea vehiculelor cu emisii zero a crescut considerabil în ultimii 5 ani.

În prezent, UE dispune de **strategii integrate pentru principalele sisteme de producție pentru a stimula schimbările sistemice**: uniunea energetică, planul industrial al Pactului verde, strategia pentru o mobilitate inteligentă și durabilă, valul de renovări, strategia privind bioeconomia și Strategia „De la fermă la consumator” (pentru detalii, a se vedea documentul de lucru însoțitor al serviciilor Comisiei). Strategia UE privind competitivitatea pe termen lung[86] subliniază faptul că ne aflăm la un punct de cotitură pentru a reuși în dubla tranziție verde și digitală și pentru a rămâne un loc atractiv pentru întreprinderi.

Strategiile UE în domeniul climei și al mediului, cum sunt planurile de acțiune privind reducerea la zero a poluării și economia circulară, includ **măsuri în sectoare-cheie pentru atingerea obiectivelor**. La fel și pachetul legislativ „Pregătiți pentru 55”, care abordează și schimbarea utilizării terenurilor. Inițiativele UE privind refacerea naturii și solul includ măsuri ambițioase de inversare a **ocupării terenurilor** și de îmbunătățire a capacității terenurilor de a îndeplini funcții ecologice valoroase (de exemplu, stocarea carbonului și protejarea terenurilor împotriva inundațiilor, prevenirea inundațiilor, polenizarea). Taxonomia UE oferă stimulente pentru alocarea de capital privat pentru realizarea acestor obiective. Semestrul european oferă, de asemenea, orientări cu privire la reformele și investițiile pe care statele membre ar trebui să le întreprindă pentru a îndeplini obiectivele UE în materie de durabilitate a mediului.

Apa este o resursă vitală care se află deja sub presiune în multe părți ale Europei din cauza gestionării structurale defectuoase, a utilizării nesustenabile a terenurilor, a schimbărilor hidromorfologice și a poluării. Schimbările climatice exacerbează aceste presiuni și cresc riscurile legate de apă sub forma unor secete prelungite sau mai frecvente sau a unor precipitații extreme, astfel cum se subliniază în Comunicarea privind riscurile climatice. Protejarea și refacerea ciclului apei, promovarea unei economii a UE inteligente în ceea ce privește apa și garantarea accesului tuturor la apă dulce curată este esențială pentru a ne asigura că avem o Europă rezilientă la stresul hidric.

Aplicarea deplină a **abordărilor economiei circulare în alte sectoare industriale**, în special în sectorul oțelului, al cimentului, al materialelor plastice și al aluminiului, ar putea reduce emisiile globale de gaze cu efect de seră generate de principalele materiale industriale cu 40 % până în 2050, potrivit estimărilor. Este deosebit de important să se intensifice eliminările de dioxid de carbon, inclusiv absorbanții naturali de carbon, în aceste sectoare greu de decarbonizat pentru a se atinge neutralitatea climatică. Fondul pentru inovare EU ETS și actualizarea Directivei privind emisiile industriale (DEI)[87] vor contribui la transformarea verde a industriei UE și vor sprijini inovarea. Totodată, Directiva revizuită privind energia din surse

[86] COM(2023) 168 final.
[87] Directiva 2010/75/UE.

regenerabile[88] a înăsprit **criteriile de durabilitate ale bioenergiei**, inclusiv zonele interzise pentru biomasa forestieră.

Sectorul construcțiilor, clădirilor și infrastructurii reprezintă în continuare sectorul cel mai energointensiv și cu cel mai mare consum de materiale din UE, precum și un factor determinant al ocupării terenurilor și al impermeabilizării solului. Raportul privind starea uniunii energetice în 2023 a concluzionat că **sectorul clădirilor trebuie să accelereze în mod semnificativ** trecerea la practici durabile. Utilizarea materialelor pentru clădiri ar putea scădea cu 30 % dacă acestea ar fi utilizate mai eficient, în special prin **prelungirea duratei de viață a clădirilor existente** și reducerea cererii de clădiri noi. Fondul social pentru climă[89] sprijină **renovarea locuințelor**, care oferă oportunități reciproc avantajoase pentru obiectivele climatice, sociale și energetice, în special cu privire la grupurile cele mai vulnerabile.

În **sectorul alimentar**, va fi esențial să se acorde **sprijin fermierilor, pescarilor și silvicultorilor** pentru atingerea în mod colectiv a obiectivelor ambițioase. Instrumentele de finanțare inovatoare, cum ar fi abordările agricole bazate pe carbon și pe biodiversitate, pot oferi **soluții reciproc avantajoase** prin recompensarea fermierilor pentru conservarea sau creșterea calității solului și a fertilității acestuia, precum și a calității și disponibilității apei. Obiectivele obligatorii din punct de vedere juridic propuse pentru 2030 în materie de deșeuri alimentare[90] sunt concepute astfel încât să contribuie la reducerea impactului asupra mediului și a climei. Cadrul de politică al UE privind cercetarea și inovarea sprijină în mod substanțial tranziția către sisteme alimentare durabile, sănătoase și favorabile incluziunii.

UE trebuie să monitorizeze mai bine și să reducă la minimum potențialul impact negativ asupra mediului asociat comerțului. În 2021, UE a introdus norme privind **exportul, importul și transportul în interiorul UE de deșeuri de materiale plastice**, pe baza Convenției de la Basel. Exporturile de deșeuri de materiale plastice din UE către țări care nu sunt membre ale OCDE au scăzut de la aproximativ 1 milion de tone în 2020 la aproximativ 0,5 milioane de tone în 2022. Odată cu adoptarea recentă a Regulamentului privind transferurile de deșeuri[91], UE a făcut un alt pas esențial în această direcție. O evaluare aflată în desfășurare a Regulamentului privind procedura de consimțământul prealabil în cunoștință de cauză[92] va contribui la elaborarea unor măsuri care să garanteze că substanțele chimice periculoase interzise în Uniunea Europeană nu sunt produse pentru export.

3. PROGRESELE ÎNREGISTRATE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE ANUMITE CONDIȚII FAVORIZANTE

În cadrul evaluării la jumătatea perioadei, Comisia a analizat progresele înregistrate în ceea ce privește utilizarea condițiilor favorizante grupate în jurul principalelor provocări. Documentul

[88] Directiva (UE) 2023/2413.
[89] Regulamentul (UE) 2023/955.
[90] COM(2023) 420 final.
[91] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0087_EN.html
[92] Regulamentul (UE) nr. 649/2012, L 201/60.

de lucru însoțitor al serviciilor Comisiei oferă mai multe detalii cu privire la celelalte condiții favorizante menționate în cel de Al optulea program de acțiune pentru mediu.

3.1 Punerea în aplicare, asigurarea respectării și statul de drept în domeniul mediului

Punerea în aplicare eficace a legislației existente este esențială pentru a genera impact în practică, în special pentru măsurile ambițioase adoptate în temeiul cadrului legislativ al Pactului verde. Dacă legislația UE în domeniul mediului ar fi pusă în aplicare pe deplin, suma care s-ar economisi la nivelul UE în ceea ce privește costurile de sănătate și costurile directe pentru mediu ar fi de circa 55 de miliarde EUR pe an[93]. Evaluarea punerii în aplicare a politicilor de mediu din 2022 a confirmat că s-au înregistrat progrese satisfăcătoare în anumite domenii, dar că acestea nu sunt încă suficiente. În continuare, 20 % din totalul cazurilor de constatare a neîndeplinirii obligațiilor gestionate de Comisie se referă la politica de mediu. **Respectarea statului de drept** este, de asemenea, o chestiune legată de încrederea publicului în procesul politic. Regulamentul Aarhus revizuit privind accesul la justiție[94] îmbunătățește exercitarea controlului public asupra actelor UE de către societatea civilă. Directiva privind infracțiunile împotriva mediului[95], recent convenită, oferă baza pentru urmărirea penală a noilor infracțiuni împotriva mediului și pentru emiterea de sancțiuni armonizate, pe baza unor criterii comune.

Eliminarea decalajului în materie de punere în aplicare va necesita eforturi semnificative pentru consolidarea **capacității administrative** și **mecanisme de guvernanță** mai puternice. Nivelul de asigurare a respectării drepturilor individuale și colective legate de problemele de mediu este inegal la nivelul UE.

Colaborarea cu statele membre va rămâne esențială pentru a îmbunătăți eficacitatea și eficiența activității de punere în aplicare[96]. Comisia va continua să ofere sprijin tehnic statelor membre, inclusiv în ceea ce privește conceperea și punerea în aplicare a reformelor prin intermediul instrumentului de sprijin tehnic.

3.2 Finanțarea tranziției

Pactul verde a creat **un impuls pentru a mobiliza finanțare din partea sectorului public**[97] **și a celui privat** pentru tranziție.

Bugetul multianual al UE pentru perioada 2021-2027 stă la baza obiectivelor Pactului verde, în special prin stabilirea unui obiectiv climatic ambițios de 30 %, care, în această etapă, este

[93] Studiul *The costs of not implementing EU environmental law study* (Costurile nepunerii în aplicare a legislației de mediu a UE) – Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene (europa.eu)
[94] Regulamentul (UE) 2021/1767.
[95] COM(2021) 851 final.
[96] A se vedea SWD(2023) 254 final privind modul în care Comisia monitorizează aplicarea legislației UE.
[97] Finanțarea publică din partea statelor membre trebuie să fie în conformitate cu normele privind ajutoarele de stat care se aplică și fondurilor UE care fac obiectul gestiunii partajate.

probabil să fie depășit (estimat la 32,6 %). Un obiectiv climatic de 37 % există și pentru Mecanismul de redresare și reziliență, instrumentul principal din cadrul NextGenerationEU, care mobilizează o finanțare suplimentară de peste 42 % din investițiile totale alocate investițiilor în domeniul climei și al mediului. Acest lucru a creat sinergii semnificative rezultate din investițiile în economia circulară pentru climă și biodiversitate și din investițiile în adaptarea la schimbările climatice sau în reducerea la zero a poluării.

Principiul de „**a nu aduce prejudicii semnificative**" este esențial pentru a se asigura că investițiile UE sunt adaptate la exigențele viitorului. Comisia a emis orientări cu privire la modul de aplicare a acestui principiu în cazul Mecanismului de redresare și reziliență și lucrează în prezent la o abordare coerentă pentru aplicarea lui în cazul altor instrumente de finanțare ale UE (cum ar fi Fondul social pentru climă, politica de coeziune, InvestEU) și al Regulamentului financiar revizuit[98], precum și pentru ca acest principiu să devină aplicabil în întregul buget al UE.

Transparența creată de cadrul UE privind finanțarea durabilă, inclusiv de taxonomia UE, a contribuit la **realocarea fluxurilor private de capital** și la **reducerea costurilor de capital** pentru activitățile și investițiile durabile. Integrarea în continuare a conștientizării oportunităților, precum și a riscurilor financiare prezentate de schimbările climatice și de degradarea naturii[23] va permite piețelor financiare să își joace pe deplin rolul de a contribui la finanțarea tranziției. Cele mai recente dovezi ale impactului cadrului UE privind finanțarea durabilă sunt, în linii mari, încurajatoare[99], fapt confirmat, de exemplu, și de **creșterea puternică a obligațiunilor verzi**: de la 0,6 % în 2014 la 8,9 % în 2022 din totalul obligațiunilor UE. Cu toate acestea, sunt necesare în continuare acțiuni suplimentare, astfel cum se prevede în Comunicarea privind obiectivul pentru 2040[100].

Există potențialul de a lua măsuri suplimentare pentru a determina poluatorii să plătească. De exemplu, Comisia a propus includerea principiului răspunderii extinse a producătorilor în revizuirea Directivei privind epurarea apelor uzate urbane. De asemenea, s-au asumat noi angajamente și se manifestă interes pentru ca **instrumentele de piață**, în special la nivel național, să direcționeze investițiile către obiectivele ecologice și climatice.

Acest lucru ar putea contribui la inversarea **scăderii ponderii taxelor de mediu în totalul veniturilor fiscale** (de la 6,0 % în 2010 la 5,5 % în 2021), ca urmare a dificultăților politice legate de punerea în aplicare a modificărilor sistemului fiscal și a provocărilor sociale și economice asociate[101]. Mai puțin de 4 % din totalul taxelor de mediu se referă la poluare și la utilizarea resurselor virgine, în timp ce peste 96 % se referă la energie și transporturi.

Pactul verde promovează o utilizare mai intensă a **instrumentelor care permit integrarea preocupării pentru mediu în procesul de stabilire a bugetelor** pentru a redirecționa investițiile publice, consumul și impozitarea către prioritățile verzi, nu către subvenții

[98] Regulamentul (UE) 2022/2434.
[99] A se vedea, de exemplu, *Platform on Sustainable Finance report on a compendium of market practices* (Raportul Platformei privind finanțarea durabilă referitor la un compendiu de practici de piață) – Comisia Europeană (europa.eu)
[100] COM(2024) 63 final.
[101] Set de date furnizat de Eurostat (ten00141).

dăunătoare. **Normele privind achizițiile publice verzi** devin într-o măsură din ce în ce mai mare obligatorii (de exemplu, în cadrul inițiativelor recente privind bateriile, performanța energetică a clădirilor[102], produsele pentru construcții[103] și produsele sustenabile). În pofida acestor eforturi, subvențiile pentru combustibilii fosili au rămas mai mult sau mai puțin neschimbate, la un nivel de aproximativ 56 de miliarde EUR (la prețurile din 2022), în perioada 2015-2021, aproape jumătate fiind utilizate pentru subvenționarea petrolului și peste un sfert pentru subvenționarea gazelor naturale.

Subvențiile pentru combustibilii fosili au crescut cu aproape 120 % între 2021 și 2022 ca răspuns la criza prețurilor la energie. În conformitate cu Regulamentul privind guvernanța[104], statele membre raportează cu privire la **toate subvențiile pentru sectorul energetic**. Comisia elaborează, de asemenea, o metodologie de raportare a subvențiilor dăunătoare mediului, dar care nu sunt destinate sectorului energetic.

Stabilirea prețului carbonului, de exemplu prin EU ETS, conduce la reducerea emisiilor. Aceasta generează venituri pentru ca statele membre să combată schimbările climatice și să sprijine inovarea industrială și gospodăriile pentru o tranziție echitabilă. În primele trei runde, Fondul pentru inovare EU ETS a alocat 6,5 miliarde EUR pentru aproximativ 100 de proiecte-pilot și instalații demonstrative pentru tehnologii inovatoare cu emisii scăzute de dioxid de carbon.

Deși nivelul investițiilor verzi din sectorul public și din cel privat a crescut considerabil, **există încă un decalaj substanțial în ceea ce privește investițiile în domeniul mediului de la nivelul UE**, care se situează între 95 și 145 de miliarde EUR pe an până în 2030[105].

3.3 Guvernanța pentru elaborarea integrată a politicilor

O gamă largă de **inițiative ambițioase în materie de guvernanță ale UE promovează soluții integrate** pentru provocările societale, de mediu și climatice din statele membre. De exemplu, integrarea circularității în planurile naționale privind energia și clima și în strategia UE privind competitivitatea, asigurând adoptarea soluțiilor bazate pe natură în strategiile naționale de adaptare la schimbările climatice, în planurile de înverzire urbană, inclusiv în ceea ce privește mediul construit, infrastructura verde și strategiile/planurile de utilizare a terenurilor.

Ciclul anual al UE privind cadrul de guvernanță macroeconomică, **semestrul european**, integrează în prezent obiectivele de dezvoltare durabilă și tabloul de bord al UE privind reziliența. Acesta este structurat în jurul **cadrului privind sustenabilitatea competitivă**, care acoperă tranzițiile industriilor-cheie (energie, mobilitate, produse agroalimentare, mediu construit) către modele economice circulare și către neutralitatea emisiilor de dioxid de carbon. El acoperă, de asemenea, protecția naturii, reziliența la stresul hidric, decalajul în materie de investiții de mediu, aspectele sociale și de ocupare a forței de muncă ale unei tranziții echitabile

[102] COM(2021) 802 final.
[103] COM(2022) 144 final.
[104] Regulamentul (UE) 2018/1999.
[105] Cu condiția ca investițiile de referință relevante, și anume în energie, transporturi, industrie sau agricultură, să fie puse în aplicare și să aducă beneficiile conexe necesare pentru mediu.

și favorabile incluziunii, eliminarea treptată a subvențiilor dăunătoare mediului și principiul „poluatorul plătește”, inclusiv taxele. Acest lucru se reflectă în recomandările specifice fiecărei țări pentru 2023, care pun un accent puternic pe tranziția verde, în special pe tranziția energetică și pe competențele verzi, precum și pe mediul industrial și construit pentru majoritatea statelor membre. De asemenea, accentul pus pe alte priorități de mediu se poate intensifica și mai mult.

3.4 Modele de afaceri durabile pentru o economie rezilientă

Ecosistemele sănătoase alcătuiesc piatra de temelie a economiei noastre. **Întreprinderile depind în mare măsură de resursele naturale**: 72 % din cele 4,2 milioane de întreprinderi din zona euro depind în mare măsură de cel puțin un serviciu legat de natură, cum ar fi polenizarea, apa curată, solul sănătos sau lemnul[106].

Se preconizează că introducerea legislației privind Pactul verde **va spori ocuparea forței de muncă și valoarea adăugată brută în sectoarele economiei verzi**, stimulând astfel competitivitatea UE. Aceste sectoare au dat dovadă de o reziliență considerabilă în timpul crizelor succesive, depășind performanțele economiei în general. Cu toate acestea, economia verde reprezintă în continuare mai puțin de 3 % din economia UE[107].

Contribuția și valoarea naturii sunt încă trecute cu vederea în prea multe decizii comerciale și de investiții. Pentru a remedia această situație, vor fi necesare parteneriate puternice cu întreprinderile, susținute de principalele criterii de referință stabilite în temeiul normelor UE. Inițiativa recentă privind „afirmațiile legate de mediu” abordează riscul de dezinformare ecologică, care poate fi depășit prin utilizarea unor metodologii standardizate. **Directiva privind raportarea de către întreprinderi de informații privind durabilitatea** (CSRD)[108] și Propunerea de **directivă privind diligența necesară a întreprinderilor în materie de durabilitate**[109] sprijină comportamentul responsabil al întreprinderilor de-a lungul lanțurilor valorice și previn, atenuează și abordează impactul social, climatic și de mediu negativ al activităților comerciale atât ale întreprinderilor din UE, cât și ale celor din afara UE care își desfășoară activitatea în UE. Adoptarea sporită a **noilor metodologii contabile ale întreprinderilor de gestionare a capitalului natural** ar furniza date valoroase pentru publicarea informațiilor de către întreprinderi, de exemplu în temeiul CSRD. Sunt necesare mai multe acțiuni pentru a ajuta întreprinderile să își îndeplinească obligațiile de raportare.

Îmbunătățirea accesului la finanțare pentru întreprinderile nou-înființate și cele în curs de extindere din UE, promovarea cercetării și inovării, **dezvoltarea competențelor și furnizarea materiilor prime critice necesare** sunt la fel de importante pentru sprijinirea unor modele de afaceri durabile.

[106] COM(2023) 376 final.
[107] Set de date furnizat de Eurostat (env_ac_egss2).
[108] Directiva (UE) 2022/2464.
[109] COM(2022) 71 final.

3.5 Tranziția justă și echitatea ecologică

Efectele degradării mediului și ale poluării asupra cetățenilor UE nu sunt distribuite în mod egal în interiorul statelor membre ale UE și între acestea. **Grupurile vulnerabile** – indiferent dacă sunt vulnerabile din motive socioeconomice, de sănătate, de vârstă, de gen sau pentru că aparțin unei minorități – **sunt afectate în mod disproporționat** de schimbările climatice, de pericolele pentru mediu și de riscurile aferente pentru sănătate, precum și de schimbările de pe piața forței de muncă. Acest lucru **slăbește coeziunea socială**, subminând încrederea în guverne și, prin urmare, viabilitatea tranziției.

Agenda UE pentru o tranziție justă urmărește să realizeze o schimbare care să aducă beneficii tuturor. Mecanismul pentru o tranziție justă este un fond de sprijinire a lucrătorilor și a cetățenilor care locuiesc în regiunile cele mai afectate de tranziție (fondul este dotat cu cel puțin 100 de miliarde EUR). Schema de comercializare a certificatelor de emisii (ETS) reduce emisiile și generează venituri pentru ca statele membre să combată schimbările climatice. **Fondul social pentru climă**, finanțat de ETS, va mobiliza 87 de miliarde EUR pentru a sprijini gospodăriile vulnerabile, utilizatorii transporturilor și microîntreprinderile. Prima evaluare[110] a punerii în aplicare a Recomandării Consiliului privind asigurarea unei tranziții echitabile către neutralitatea climatică[111] a arătat că statele membre încep să pună în aplicare măsuri pentru o tranziție echitabilă, cu diferențe semnificative între țări și posibilități de îmbunătățire.

Strategia UE privind **egalitatea de gen** 2020-2025 și Mecanismul de redresare și reziliență abordează inegalitățile de gen și mixte în acest proces[112]. **Agenda UE pentru competențe** sprijină cursanții de toate vârstele și lucrătorii să aibă acces la educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții.

Baza de dovezi privind legătura dintre aspectele de mediu și cele sociale este încă în mare măsură insuficient dezvoltată, cu câteva excepții. Situația **inegalităților cu privire la poluarea atmosferică** nu s-a îmbunătățit în perioada 2007-2020. Regiunile cele mai sărace (cu cel mai scăzut procent, de 20 % din PIB pe persoană) au niveluri de PM2,5 care sunt în mod constant cu aproximativ o treime mai mari decât media, cu perspective reduse de îmbunătățire rapidă. Persoanele expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială au un acces mai redus la apă potabilă de calitate și la salubritate[113].

O mai bună conștientizare a **potențialului economiei verzi de a crea locuri de muncă** ar putea spori sprijinul public. În 2021, 4,3 milioane de persoane aveau locuri de muncă în economia circulară, ceea ce a reprezentat o creștere cu 11 % față de 2015[114], în timp ce valoarea adăugată aferentă a crescut cu 27 %, ajungând la aproximativ 299 de miliarde EUR[115]. Numai sectorul apei curate, al deșeurilor și al remedierii asigură locuri de muncă pentru aproximativ 1 milion

[110] Mesajele-cheie din partea EMCO și a CPS cu privire la punerea în aplicare a Recomandării Consiliului privind asigurarea unei tranziții echitabile către neutralitatea climatică pdf (europa.eu).

[111] Recomandarea Consiliului din 16 iunie 2022 privind asigurarea unei tranziții echitabile către neutralitatea climatică, 2022/C 243/04.

[112] Pentru legăturile dintre gen și mediu, a se vedea indicele egalității de gen al EIGE pentru 2023.

[113] A se vedea: Comisia Europeană, Accesul la serviciile esențiale (Pilonul european al drepturilor sociale): Dovezi din statele membre ale UE, Raport de sinteză final, 2023.

[114] Set de date furnizat de Eurostat (cei_cie011).

[115] Set de date furnizat de Eurostat (cei_cie012).

de persoane, iar investițiile în tehnologii curate stimulează și mai mult crearea de locuri de muncă.

A crescut gradul de conștientizare cu privire la necesitatea de a proteja **grupurile vulnerabile** (de exemplu, în conformitate cu propunerea de directivă privind calitatea aerului și cu Directiva privind apele uzate urbane) și la punerea în aplicare a **Pilonului european al drepturilor sociale** în legătură cu accesul la apă. Aceste schimbări reprezintă o oportunitate de a intensifica acțiunile privind echitatea ecologică. La nivel mondial, UE a încheiat în premieră parteneriate energetice pentru o tranziție justă cu Africa de Sud, Indonezia, Vietnam, Senegal și India. Programul de lucru pentru o tranziție justă stabilit în cadrul COP28 va permite schimburi privind căile de tranziție justă.

3.6 Legătura dintre mediu și sănătate

Există o mai mare sensibilizare cu privire la rolul naturii și al biodiversității pentru sănătatea și bunăstarea oamenilor. Începând din 2021, Observatorul european al climei și sănătății sprijină cooperarea cu privire la modul în care schimbările climatice afectează sănătatea umană, iar Atlasul privind mediul și sănătatea al AEM oferă hărți pentru vizualizarea impactului asupra mediului.

Unul din zece decese premature din Europa poate fi asociat cu poluarea, care afectează mai mult grupurile defavorizate și vulnerabile ale populației. Cauzele de mediu sunt considerate a fi responsabile pentru **mai mult de un sfert de milion de decese cauzate de cancer** în Europa în fiecare an, iar poluarea are un efect deosebit de nociv asupra **copiilor mici**[116]. Comunicarea privind o abordare cuprinzătoare a sănătății mintale[117] subliniază impactul asupra **sănătății mintale** al expunerii populației la poluarea atmosferică sau la substanțe chimice toxice, precum și efectul pozitiv al unui mediu curat atât asupra sănătății fizice, cât și asupra sănătății mintale.

Oamenii de știință sunt din ce în ce mai preocupați de impactul potențial al **microplasticelor** asupra sănătății umane și avertizează că expunerea la substanțe chimice poate duce la **probleme de sănătate a reproducerii și a dezvoltării**, inclusiv la infertilitate, avorturi spontane, dezvoltare fetală anormală și pubertate timpurie.

Abordarea „O singură sănătate” recunoaște că sănătatea publică și sănătatea animalelor domestice și sălbatice, a plantelor și a mediului în general sunt interdependente. Această abordare este inclusă în inițiative ale UE precum Strategia „De la fermă la consumator” și strategia farmaceutică, care cuprind acțiuni de reducere a utilizării generale a antimicrobienelor, inclusiv în creșterea animalelor, pentru a preveni rezistența la antimicrobiene.

La nivel mondial, UE a susținut de la început abordarea „O singură sănătate” în cadrul Convenției privind diversitatea biologică și al Alianței cvadripartite (FAO, UNEP, OMS și OMSA). **Declarația COP28 privind clima și sănătatea**[118] angajează părțile să abordeze

[116] COM(2021) 44 final.
[117] COM(2023) 398 final.
[118] *Focus on Health at COP 28* (Punerea accentului pe sănătate în cadrul COP28) (wh.int)

impactul asupra sănătății legat de climă și să promoveze colaborarea privind „O singură sănătate”.

3.7 Digitalizarea

Al optulea program de acțiune pentru mediu subliniază faptul că digitalizarea are un potențial neexploatat de accelerare a tranziției.

Punerea în aplicare a **inițiativei privind un spațiu al datelor verzi** și revizuirea normelor privind schimbul de date geospațiale de mediu („GreenData4All”) urmăresc să pună la dispoziție date de mediu relevante pentru a consolida elaborarea și punerea în aplicare a unor politici bazate pe date concrete.

Un exemplu specific este noul **pașaport digital al produsului**, care este un livrabil în cadrul strategiei UE „O Europă pregătită pentru era digitală”. Cu ajutorul pașaportului produsului se vor utiliza mai puține materiale și mai puțină energie, se vor reduce emisiile, se vor reduce la minimum deșeurile și chiar se va promova dematerializarea.

Sunt necesare acțiuni suplimentare privind digitalizarea pentru a **facilita raportarea** de către statele membre și întreprinderi cu privire la performanța în materie de climă și de mediu.

Acțiunile privind digitalizarea pot nu numai să ajute guvernele, ci și să capaciteze cetățenii să contribuie la monitorizarea stării mediului. Exploatarea **întregului potențial al colectării și analizei moderne a datelor** (inclusiv prin intermediul sateliților Copernicus) va consolida cadrul de monitorizare și raportare din cadrul celui de Al optulea program de acțiune pentru mediu. Utilizarea metodelor **științei cetățenești** poate contribui la sensibilizare, la exercitarea de presiuni publice asupra guvernelor și la analiza prospectivă cu privire la mediu.

Pe măsură ce impactul digitalizării asupra mediului crește rapid, va fi esențial să se abordeze potențialele **efecte negative asupra mediului** (din cauza creșterii conexe a consumului de energie și a producției, a consumului și eliminării dispozitivelor electronice).

3.8 Adoptarea la nivel mondial

Factorii determinanți ai **schimbărilor climatice și ai declinului biodiversității sunt aceiași la nivel mondial, iar multe forme de poluare sunt transfrontaliere**. **UE nu își poate atinge obiectivele climatice și de mediu acționând singură**.

Pactul verde a dat un nou impuls acțiunilor verzi și climatice ale UE la nivel mondial. **Diplomația Pactului verde** a promovat adoptarea la nivel mondial a obiectivelor climatice, energetice și de mediu și, în urma pandemiei de COVID-19, **durabilitatea în cadrul redresării economice mondiale**. UE a lansat **alianțe verzi** cu Japonia, Norvegia și Canada, precum și **parteneriate verzi** cu Coreea și Maroc. De asemenea, UE și-a intensificat colaborarea cu donatorii care împărtășesc aceeași viziune și a lansat parteneriate pentru o tranziție energetică justă cu Africa de Sud, Vietnam, Indonezia și Senegal, consolidând în același timp colaborarea cu alte câteva țări și grupări regionale. La nivel multilateral, adoptarea **Cadrului mondial pentru biodiversitate de la Kunming-Montreal** în cadrul celei de a 15-a

Conferințe a părților (COP15) la Convenția privind diversitatea biologică și adoptarea **Tratatului privind biodiversitatea în zonele din afara jurisdicției naționale** au reprezentat etape esențiale ale cooperării internaționale. S-au înregistrat progrese în cadrul **conferințelor ONU privind schimbările climatice COP27 și COP28**, printre care angajamentele de evaluare la nivel global de a dubla eficiența energetică și de a tripla capacitatea de energie din surse regenerabile și Angajamentul mondial referitor la metan care acoperă sectorul energiei, al deșeurilor și al agriculturii. Cadrul mondial al ONU privind substanțele chimice, Conferința ONU privind apa din 2023 și lansarea negocierilor privind un mecanism interguvernamental pentru a pune capăt poluării cu materiale plastice au reprezentat alte realizări importante. Pactul verde a condus, de asemenea, la o nouă legislație a UE (privind defrișările, CBAM etc.) care vizează lanțuri de aprovizionare mai durabile și care a condus la o colaborare mai puternică la nivel internațional cu privire la aspecte specifice, inclusiv în contextul politicii comerciale a UE. Prima **analiză voluntară efectuată de UE în 2023 cu privire la progresele înregistrate în punerea în aplicare a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă** arată că UE este pe deplin angajată față de realizarea celor 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) și a înregistrat progrese în direcția atingerii acestora[119].

Având în vedere provocările actuale cu care se confruntă **multilateralismul** din cauza deteriorării relațiilor geopolitice, este esențial **să se mobilizeze țările terțe** pentru a atinge obiective comune în materie de climă și mediu. UE trebuie să se bazeze pe rețelele sale diplomatice, pe influența politică, pe expertiza tehnologică, pe dispozițiile în materie de formare și pe resursele sale financiare pentru **a colabora cu guvernele și întreprinderile** și pentru a contribui la **consolidarea rezilienței globale** cu scopul de a preveni instabilitatea, insecuritatea alimentară, strămutarea populației și migrația forțată, precum și pentru a promova dezvoltarea durabilă la nivel mondial în toate dimensiunile sale. De asemenea, este imperativ **să se cofinanțeze tranziția justă la nivel mondial**.

4. MĂSURAREA PROGRESELOR ÎNREGISTRATE

Pentru a evalua progresele înregistrate și a facilita comunicarea politică strategică la nivel înalt, Comisia a prezentat **cadrul de monitorizare pentru cel de Al optulea program de acțiune pentru mediu**, în urma consultărilor cu părțile interesate[120]. Acesta include 28 de indicatori principali, oferind o abordare strategică pentru urmărirea schimbărilor sistemice în practică, în deplină conformitate cu instrumentele sectoriale de monitorizare a climei și a mediului. Pe baza indicatorilor principali selectați, AEM va publica **rapoarte anuale de monitorizare**.

În conformitate cu cerințele celui de Al optulea program de acțiune pentru mediu, cadrul de monitorizare ar trebui să rămână stabil pentru a se asigura responsabilitatea. Acesta a fost adoptat în 2022, iar indicatorii principali pe care îi conține sunt în continuare adecvați scopului. Cu toate acestea, se lucrează în prezent la îmbunătățirea indicatorilor actuali și la dezvoltarea

[119] COM(2023) 700 final.
[120] COM(2019) 640 final.

unora noi (a se vedea documentul de lucru însoțitor al serviciilor Comisiei), iar în viitor ar putea fi luată în considerare o actualizare a cadrului de monitorizare.

În ultimii ani, Comisia a elaborat mai multe **cadre de monitorizare transversale noi** pentru a măsura progresele înregistrate în ceea ce privește schimbările sistemice, inclusiv progresele înregistrate în ceea ce privește ODD și reziliența. La elaborarea acestor cadre, Comisia a utilizat indicatori climatici și de mediu din actualele cadre de monitorizare tematice, inclusiv din cadrul de monitorizare pentru cel de Al optulea program de acțiune pentru mediu. Acești indicatori sunt utilizați și în cadrul semestrului european. Se lucrează în prezent la elaborarea unui cadru **de măsurare a progreselor „dincolo de PIB”**, către un tablou de bord privind bunăstarea durabilă și favorabilă incluziunii.

5. CONCLUZII

UE a instituit obiective, inițiative și legi-cadru ambițioase pe termen lung în temeiul Pactului verde și în conformitate cu cel de Al optulea program de acțiune pentru mediu. Acest lucru a plasat UE **pe traiectoria corectă** pentru a ajunge la o economie cu zero emisii nete, curată, favorabilă naturii și circulară. În prezent, UE dispune de un cadru juridic solid care stabilește obiective climatice și de mediu și de o legislație transsectorială pentru accelerarea tranziției în sectoare-cheie ale economiei, cum sunt energia, industria și transporturile. Majoritatea inițiativelor nu au fost încă puse în aplicare pe deplin. Prin urmare, este **prea devreme pentru a evalua întregul impact al acestora asupra mediului**.

Pactul verde trasează calea UE către un viitor durabil astfel încât să se evite atingerea unor puncte critice sociale, climatice și de mediu, ceea ce ar dăuna economiei și societății. Acesta este o strategie sistemică, pusă în aplicare în deplină coerență cu obiectivele prioritare și cu condițiile favorizante ale celui de Al optulea program de acțiune pentru mediu. El se bazează pe sinergii între obiectivele climatice, de mediu, sociale, industriale și de competitivitate, progresele înregistrate într-un domeniu creând un efect de pârghie în altele.

Economia circulară și inițiativele de reducere la zero a poluării vor declanșa schimbări pozitive care vor contribui la atenuarea schimbărilor climatice și la protejarea biodiversității. Protejarea naturii generează beneficii conexe pentru atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea. O economie eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor reduce presiunea asupra ecosistemelor, contribuie la menținerea competitivității pe termen lung și consolidează reziliența la șocurile externe. Viziunea pentru 2050 a celui de Al optulea program de acțiune pentru mediu se află în centrul unei tranziții verzi juste și echitabile în UE și în afara acesteia, ghidată de responsabilitatea intergenerațională.

Vor fi necesare eforturi din partea autorităților de la toate nivelurile și din partea sectorului privat pentru a se asigura că legislația are efecte în practică și pentru **a accelera ritmul** reducerii emisiilor, al protecției și refacerii biodiversității și al adoptării unor soluții curate și circulare. Simplificarea, modernizarea și digitalizarea, precum și finanțarea adecvată vor fi esențiale pentru punerea în aplicare cu succes a cadrului de politică și de reglementare. De asemenea, este esențial să se înțeleagă și să se depășească provocările legate de punerea în aplicare pentru

ca acest cadru juridic să prindă rădăcini, să producă efecte și să creeze adeziune din partea tuturor părților implicate. Toate sectoarele și grupurile trebuie să vadă beneficiile pe care le aduce tranziția verde.

În acest scop, Comisia va continua să colaboreze îndeaproape cu statele membre și cu toate părțile interesate. Dialogurile cu actorii economici și cu partenerii sociali, precum și grupurile de dezbatere ale cetățenilor[121] sunt exemple ale acestei activități de sprijinire a grupurilor-cheie pentru înțelegerea riscurilor climatice și de mediu și pentru creșterea sprijinului acestora pentru măsurile necesare în vederea consolidării rezilienței și sustenabilității pe termen lung în fiecare segment al spectrului socioeconomic.

Sunt necesare investiții substanțiale pentru impulsionarea tranziției verzi în UE și pentru atingerea obiectivului neutralității climatice. Finanțarea tranziției verzi este esențială pentru a se evita costul schimbărilor climatice și al degradării mediului, care distrug serviciile ecosistemice care hrănesc economia și societatea. Pentru a acoperi deficitul de finanțare sunt necesare investiții din partea sectorului public și a celui privat, iar combustibilii fosili și alte subvenții dăunătoare mediului ar trebui eliminate treptat.

Investitorii și industria se raliază într-o măsură din ce în ce mai mare, înțelegând ce înseamnă durabilitatea pentru viitorul modelelor lor de afaceri și ce decizii strategice trebuie să ia pe termen lung. Pentru ca tranziția verde să aibă loc, aceasta va trebui să fie mai bine integrată în mecanismele de coordonare economică precum coordonarea macroeconomică și semestrul european.

În cele din urmă, acțiunile la nivel mondial privind schimbările climatice și obiectivele de mediu sunt esențiale. UE a fost deschizătoare de drumuri prin plasarea schimbărilor climatice, a declinului biodiversității și, mai recent, a poluării cu materiale plastice și a rezilienței la stresul hidric în centrul agendei internaționale. UE mobilizează comunitatea internațională pentru a realiza viziunea celui de Al optulea program de acțiune pentru mediu de a trăi bine în limitele planetei.

[121] Platforma de implicare civică – Comisia Europeană (europa.eu)